

Layihənin istiqaməti: Azərbaycanın dövlətçilik tarixinin, milli adət-ənənələrinin, elm və mədəniyyətinin təbliği

№ 75 (1443) 21 aprel - 22 aprel 2017-ci il

DİVANƏDƏN BETƏR DİVANƏ MƏNƏM...

(əvvəli ötən sayımızda)

Ağac da onun nəzərində nəfəs alan, yaşayan, insanlara xidmət göstərən canlı varlıqdır. Ağacların yaşaması gərəkirkən hansısa nadan tərəfindən kəsilməsinə-ölümünə fitva verilməsi çox acıverici, yandırıcıdır. Axı, əksini düşünmək heç mümkün də deyil...

Çünki bu yanğının ən böyük közü Laçının-Ana yurdun ermənilər tərəfindən işğalı, bənzərsiz dağlar gözəlinin bütün flora və faunası, ağacları, otları, çiçəkləri, maddi və mənəvi sərvətləri ilə birlikdə azğın düşmənin ayaqları altında ezilərək inləməsi... Düşünürəm ki, "bu gen dünyada bir xoş gün görməyən, ürəyində kök salmış min arzudan biri də çin olmayan" şairi sağalmaz dərddə mübtəla eləyən dərddərdən ən dözülməzi elə Laçın dərdi olub... Bu dərddə öyrəşə bilmədi H.Kürdoğlu... "Koroğlu" dastanındakı igid Kürdoğlunu xatırladım bu məqamda və qəribədir ki, iki dağlar oğlu arasında bənzərlik gördüm. Mərdənə yaşayan, heç bir fəxri adın, şan-şöhretin

ardınca qaçmayan və yaratdığı insanların, məmur bəndələrinin qarşısında deyil, təkə Tanrısının qarşısında əyilən, yalnız onun bəxşişi olan ölüm adlı əbədi sevgiliyə qovuşan Kürdoğlu işğal edilmiş bir torpağın yaralı evladı kimi yaşaya bilmədi... Ölüm mələyinə qucaq açdı... Yaralı Laçının ağlar gününü görməkdən, diri-diri otlara qalanmaqdan qurtuldu... Amma son nəfəsini də Laçın torpağında vermək istəyini gizlətmədi vəfadar oxucularından:

Möhlət ver, ey Tanrı, möhlət ver bir az, Laçın azad olsun, ölüm Laçında. Öpüm torpağını ölümdən əvvəl, Bir dinə, imana gəlmiş Laçında...

"Eyləmə indi də mən aləmi heyran qəzələ" və digər əruz, həm də heca vəznli şeirlərində Bakı, Təbriz və Qarabağı, o taylı-bu taylı Vətəni bir araya gətirməsi, elmi yaradıcılığında da ayrıca bir Güney xəttinin izlənməsi "elin dərddəndə şairi"nin əsl vətəndaşlığının, Güney və Quzey Azərbaycanı bir-birindən ayrılmaz, vəhdətdə gör-

məsinin, həmişə könül sazında Təbriz, Güney, Araz havasının çalındığının göstərgəsidir... "Eyləmə indi də mən aləmi heyran qəzələ" şeirində o, Füzulini, Vahidi və özünü qəzəlin ustası kimi təqdim edir. Təkə qəzəlini? O, Çilə xanımdan və Tapdıq Nəciyədən eşitdiyi bayatılara xalqın yadlaşmaqdan da əlavələr edərək çap etdirdiyi ilk müəllif kitabı - "Min bir bayatı" ("Gənclik"-1992) ilə həm elin bayatı adlı zəngin xəzinəsinə, həm də özünə bir heykəl yonur... və xalq yaradıcılığının onun əsl sahibinə qaytarılması kimi qutsal bir işdə də ustad olduğunu təsdiqləyir.

Özbək dilinə görkəmli şair Osman Qoşqarın çevirdiyi "Seçilmiş əsərləri"-nə professor Həmidulla Baltabayev yazdığı "Dərddə elin dərddəndə şairi" adlı ön sözdə diqqətimi daha çox: "Hüseyn Kürdoğlu zaman və millət şairidir. Öz dövrü onun qədir-qiymətinə lazımı dərəcədə verə bilməsə də, sonrakı zamanlar tarixin bu səhvinə düzəltməyə borcludur", - gileyi çəkdi. Bizlər bəzən bir çox hadisələrə, bir sıra dəyərli şəxsiyyətlərə, el üçün əvəzsiz xidmətlər göstərmiş insanlara zamanında, sağlığında qiymət verməyi bacarmır, əksər hallarda bu iş üçün gecikirik. Q.Paşayev kitabını oxuduqdan sonra zamanının çox böyük elm adamları Bəkir Nəbiyev, Yaşar Qarayev və Tofiq Hacıyev "Füzuli səviyyəli, S.Vurğun qüdrətli şeirləri"-nin varlığının fərqi vardıqları "ta əzəldən sözü Əsli, özünü Kərəm sanan, sözündən göyərən" Hüseyn Kürdoğlunun "Bircə ona sevinirəm, Söz önündə üzüm ağ" etirafının səmimiyyətinə, doğruluğuna qətiyyətlə şübhə etməyirəm!..

Bəs şair "Ögey söz doğma oldu torpağında bu dilin" misrası ilə oxucuya

hansı mətləbləri açıqlayır? İlk öncə onun Azərbaycan türkcəsinə verdiyi önəm, dilimizin lüğət boxçasına yeridilən alınma sözlərin, ərəb-fars tərkibli birləşmələrin, rus və Avropa dillərinə xas sözlərin ədəbi dil müstəvisində "at oynatmasına", ögey sözlərin doğma-laşmasına etiraz etdiyini anlarıyıq. İxtisasca şərqşünas olan və ərəb-fars dilini gözəl bilib bitkin tərcümələr edən Hüseyn Kürdoğlunun Vətən, millət, ana dili təəssübkeşliyinin şahidi oluruq. Bu təəssübkeşlik onun bütün yaradıcılığında yansır. O, lirik şeirlərində də, ithaf və mədhiyyə şeirlərində də, satira və həcvlərində də, rübai və dördlüklərində də sözün dəyərini anlayan, ondan zərgər dəqiqliyi ilə istifadə edən, gerçəkləri qələmə almağa önəm verən, oxucunu heç vaxt aldatmayan, ona hörmət edən və duyğularını müxtəlif aşınmalardan qoruyaraq cılayan vicdanlı söz adamı-sənətkar olduğunu təsdiqləyir...

Doğanı, təbiəti obrazlaşdırmaq onun zəngin poeziyasının ana xətlərindəndi... Şeirlərində dağ, meşə, ağac, gül, çiçək, duman, bulud, yağış, çay, bulaq, kəklik, bülbül, torağay kimi obrazlar elə canlı və real təsvir olunur ki, oxucu bu şeirlərdə sanki ana təbiətlə üz-üzə durur, onun ecazkar gözəlliklərini sözün yaratdığı əsrarəngiz tabloları seyr edir. "Bənövşənin gözündə intizarı yazıram", "Anasız böyüyən körpə qız kimi, Neçin yad olmasan naza, bənövşə?", "Gözlerim qarışdır çiçək işığından, Qəlbim işıqları çiçək güllüşündən", "Göylər bənövşə rəngində, Güneş güllüyşə rəngində", "Leysan keçdi, ətirli bir meh əsdi dağdan, Sarılışdı bir-birinə bayılmış otlar, Mehdən tutub dikəli rəzi əyilmiş otlar", "Qəribədir, yaz buludu, qışı yola salıb ağlar, Yazda aşiq olub ağlar" və s.

kimi misralarda təbiətin ana yurduna bəxş etdiyi təkrarsız gözəlliyi bədii təsvir vasitələri, təptəzə metafora və epitetlərlə o qədər canlı yarada bilir ki, Kəlbəcin Tarix Diyarşünaslıq muzeyinə həsr etdiyi "Kəlbəcin muzeyi" şeirini oxuyarkən qətiyyətlə şübhə etməyirəm ki, Vətənin keçmişi ilə bu günü arasında maddi bağ, mədəniyyətlərə-rası körpü rolunu oynayan bir muzey yalnız H.Kürdoğlu təfəkkürünün və qələminin gücü ilə ən qədim köhnə, ən yeni təzə nağıla dönüb başından keçənləri danışa bilər, ayılı-günlü, ulduzlu-kəhkəşanlı göy üzünə, daşları min bir rəngli qovsi-qüzehə bənzədilər... Bu misraları oxuduqda bənövşənin gözündə intizarı, həsrəti arayır, öksüz körpə qızığı xatırlayır, çiçəklərin necə güle bildiyini düşünür, leysan altında əzilib bayılan, mehdən tutub dikələn otları görmək istəyir və şairin təxəyyül gücünə heyrlənirsən: yaz buludu qışı yola saldığına görə ayrılıq, həsrət yaşa tökülür gözələrdən, yazda sevgisindən, ilkbahara aşıqlıyından

riqqətə gəlib ağlayır: yağış yağır... İstər narın olsun, istər şıdırğı, istər çis-kin olsun, istər leysan, fərq etməz, yağış yalnız eşqdən yağır H.Kürdoğlu qələmində... O, "mən yazı varğınam, qışı neylərəm" demir, yurduna qədəm qoyan, yeni ruh, cəlvə, naz-nemət gətirən fəsilərin hər ikisini eyni məhəbbətlə, coşğunluqla sevir və vəsf edir... Eynilə tədqiqatçı alim Səfurə xanım Quliyevanın yazdığı kimi: "İstedadlı insanların yaratdığı əsərlər təbiətin əsrarəngiz gözəlliklərinə bənzər. Dərindən baxdıqda və qətiyyətlə baxdıqda daha da artır, daha çox heyrlənir-sən..."

(ardı gələn sayımızda)

Esmira Fuad (Şükürova)

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ YANINDA KÜTLƏVİ
İNFORMASIYA VASİTƏLƏRİNİN İNKİŞAFINA
DÖVLƏT DƏSTƏYİ FONDUNUN
MALİYYƏ YARDIMI İLƏ

